

Den blomstertid nu kommer

Vid hembygdsgården Rot Skans samlas det allt fler förväntansfulla midsommarfirare. Alla blickar ut över bron. När som helst kommer spelmännen och folkdräktsklädda Älvdalsbor att dyka upp bärandes på blomsterranken som skall klä stängen. Det är en högtidlig stämning i luften. Midsommar i Dalarna är verkligen sommar.

Traditionen med midsommar är särskilt stark i Dalarna. Många klär sig i folkdräkt som ofta har sytts av någon i släkten. Spelmanslag spelar och folkdanslagen dansar. Utflyttade bybor kommer tillbaka och gamla vänner möts.

– Midsommar i Dalarna är Sverige och sommaren,

säger Margareta Bohlin på Hedgården i Dalarna.

– Jag tycker det är fint med spelmanslag och folkdräkter och är kanske lite av en lokalpatriot. Men vi är bra på att hålla på traditionerna i Dalarna, och det tror jag är viktigt. Och jag vill gärna att fler skall få uppleva detta.

EGEN MIDSOMMARSTÅNG

Midsommarfirandet på Rot Skans, som är en befästningsanläggning byggd 1677, börjar redan dagen före midsommarafton. Hembygdsgården bjuder in alla som vill hjälpa till att plocka blommor till de långa rankorna. Prästkragar, midsommarblomster, hundkex, blåkllocka och smörblommor är de vanligaste.

– Det blir hinkvis med blommor, säger Margareta.
– Med späda björkar som stomme binds en ranka, flera meter lång, som sedan skall viras runt midsommarstången.

Alla midsommarstånger i Dalarna ser olika ut. Det är alltid något som skiljer dem åt. Och visst går det alldeles utmärkt att göra en egen liten midsommarstång hemma på gården.

– Tillsammans med våra gäster brukar vi plocka blommor till en egen midsommarstång under midsommaraftons förmiddag, berättar Margareta.

Det letas fram virke till stommen, det plockas blommor och det samlas in björksly. Alla på gården är med. Liten som stor. Vård som gäst. Det är lite pillrigt att få till kransarna riktigt bra, men Margareta visar vant hur man gör. Alla som vill får en egen krans. Den klädda stängen bärs in på gräsmattan där den reses. Till de kringströvande hedemorahönsens förvåning blir det naturligtvis dans runt stängen innan det är dags för kaffekalas med hembakad jordgubbstårta och hemgjord flädersaft.

Under midsommarveckan är det mest svenska gäster på gården. Men även norrmän och tyskar hittar hit och blir glatt överraskade över festligheterna som väntar.

SAMLING VID ROT SKANS

Med tårta i magen bär det av ner till Rot Skans för det stora midsommarfirandet. Margareta och de andra i värdfamiljen har bytt om till Älvdalsdräkt.

– Jag har alltid min Älvdalsdräkt på mig under midsommar. Jag känner mig väldigt uppklädd i den. Det är högtidligt.

Väskan har Margareta sytt själv och ylletyget till kjolen och förklädet har hennes mor vävt. Dräkten är uppsydd genom slöjklubben i byn. Margareta berättar att många flickor får sin första Älvdalsdräkt till konfirmationen, eftersom det är tradition att den bärs då.

Vid Rot Skans är det redan mycket folk. Barn springer omkring och leker på vallarna så att blomsterkransarna glider på sniskan. De vuxna pratar och kanske köper sig en kopp rykande hett kaffe. Flera nationaliteter har samlats; norrmän, danskar, holländare, tyskar, engelsmän... Kamerorna hålls beredda. Förväntan och spänningen stiger. Människorna blickar ut över bron där spelmännen strax kommer att annonsera blomsterrankans ankomst. Plötsligt tystnar sorlet och från håll hörs den karaktäristiska fiolmusiken. Först svagt, sedan allt starkare. I täten går två män med varsin flagga, den svenska och sockenfanan. Efter följer spelmanslaget och så den efterlängtrade blomsterranken, bärandes av både barn och vuxna – alla iklädda hembygdsdräkt.

Spelmanslaget kommer från Älvdalen och det är mest fioler, men också dragspel och gitarr. Spelmännen är i olika åldrar.

– Det är många unga som flyttar ut från orten, men just under midsommar kommer de tillbaka och vill gärna vara med och spela.

STARKA KARLAR OCH SMÅ GRODOR

– Det är så fint när de bär rankan över bron, säger Margareta.

– Spelmännen går i täten in på tunet på Rot Skans och publiken står på vallarna runt om. Det är folk överallt!

Fokuseringen på blomsterranken är total och det råder en spännande tystnad medan stängen kläs av vana, flinka fingrar. Det tar en lång stund, men publiken väntar tålmodigt och intresserat. Varje rörelse följs och en vackert dekorerad midsommarstång växer fram. När rankan är på plats skall stängen resas. Många starka karlar behövs. Till sin hjälp har de långa störor – och publiken förstås. De hejar ivrigt på och behövs det, hoppar de in och hjälper till.

– Efter ett antal "Ohhh, pust, stön" och knak – då det blir knäpptyst inne på tunet – kommer stängen på plats, berättar Johanna Bohlin, dotter på gården som gärna kommer hit för att fira midsommar.

>>

DEN SOM VILL, KAN FIRA MIDSOMMAR FLERA DAGAR I DALARNA EFTERSOM STÅNGEN AV TRADITION RESES OLIKA DAGAR PÅ OLIKA PLATSER.

>> – Då bryter ett jubel ut utan dess like. Applåderna rungar och dansen sätter igång efter Talet till Sommaren.

Det blir både folkdans och ringdans. En grupp småbarn dansar runt i folkdräkter med knästrumporna nerhasade i en hög runt anklarna. Ivrigt filmade av föräldrar och andra midsommarfirare. Det blir saft och bullar och ringdansen bjuder på såväl ”Små grodorna” som ”Karusellen”. ”Raketen” avslutar med ett öronbedövande vrål.

MIDSOMMARBUFFÉ I DET GRÖNA

Mör i benen av allt dansande vankas det midsommarbuffé på Hedgården. På ett dukat långbord i trädgården serveras sill, färskpotatis, lax, ett gott midsommarbröd och andra smårätter som hör midsommar till. Allt hemlagat av Margareta.

Värdepåret och gästerna trivs och har det bra. Det är sen eftermiddag, men solen står fortfarande högt över björkarna. Det blir aldrig riktigt mörkt den här magiska natten. Det är fortfarande gott om tid att hinna plocka de sju sorters blommorna att lägga under huvudkudden för att drömma om sin tilltänkte. Eller rulla sig i daggen för god hälsa. Eller gå baklänges runt en kyrka. Eller vilka av de urgamla midsommartraditionerna man nu väljer att praktisera.

Den som vill, kan faktiskt fira midsommar flera dagar i Dalarna eftersom stängen av tradition reses olika dagar på olika platser. Midsommarstängerna står sedan kvar hela året och tas inte ner förrän ett par dagar innan nästa midsommar. Då lövas de av och stängen görs redo för sin nya blomsterranka. 🌸

Midsommar på lantgård

Midsommar firas lite olika i olika delar av landet och det kan vara spännande att uppleva nya traditioner. I jordbruket växer grödorna så det knakar och på en del håll är potatisen och jordgubbarna redan mogna. Årets första höskörd närmar sig med stormsteg, eller kanske har den redan bärgats. Lantbrukarna hoppas på lagom mycket sol och lagom mycket regn.

På Hedgården, som bedriver skogsbruk, är det relativt lugnt.

– Vi avverkar ingen skog under sommaren eftersom skadesektern skulle angripa virket, säger Margareta Bohlin.

– Men det finns ju alltid andra saker att göra på en lantgård, till exempel underhållsarbete. Som lantbrukare får man vara något av en tusenkonstnär.

När man bor på lantgård är äventyren alltid nära. Ofta räcker det med att bara vakna för att vara med om någonting nytt. Ligg kvar i sängen och bara lyssna en morgon. Säkert hörs både svalor och vindens sus. Kanske en morgonpiggt tupp som gal eller någon som går över grusplanen.

Midsommarafton börjar med fördel med att leta blommor till kransar och den egna majstängen. Fråga värden var ni kan plocka björksly. Värdena har säkert också ett par plank som går utmärkt att använda till stomme.

Vid midsommartid har de många badsjöarna hunnit få upp värmen och inbjuder till sköna bad. Skogen och ängarna ligger som alltid redo för nya upptäcktsfärder. Har man tur hittas vildhallon eller smultron. Gammalgäddan lurar säkert i vassen någonstans. Tänk om man visste var...

BIND DIN EGEN MIDSOMMARKRANS

Du behöver:

Tunna, formbara björkkvistar
Blommor med ca 10 cm långt skaft
Stark tråd, snöre eller tunn ståltråd

1. Gör en rund ring av en björkkvist. Tvinna ändarna och utstickande grenar så att ringen håller ihop.
2. Tvinna de andra björkkvistarna runt den första så kransen blir fyllig.
3. Fäst snöret eller ståltråden om kransen.
4. Dags att fästa fast blommorna: Ta några blommor åt gången och surra fast dem med tråden nära blommorna. Bind inte för hårt så att stjälkarna går av.
5. Ta nya blommor och lägg dem över den redan omlindade tråden med stjälkarna åt samma håll som de förra. Surra fast med tråden. Fortsätt hela vägen runt kransen.
6. När du kommit hela vägen runt fäster du tråden med en knut.